

NAČIN PRIDOBIVANJA PROPOLISA V AŽ PANJU

Tomaž SAMEC¹

Izvleček

Propolis ali zadelavina je smolast čebelji proizvod, ki so mu že ljudje v antiki namenjali posebno pozornost in je tako ostalo še dandanes. Beseda propolis je grškega izvora in pomeni »pred mestom« oziroma »obramba mesta«. Čebele ga uporabljajo kot premaz svojega bivališča, za zadelovanje notranjih špranj in razpok kot tudi za popravilo satja. Propolis sestavljajo različne rastlinske smole, ki jim čebele dodajo še izločke svojih žlez slinavk in vosek, da postane bolj lepljiv. Pri višjih temperaturah je propolis lepljiv, pri nižjih pa krhek, tako da se ob lomljenju drobi. Barva propolisa je od zeleno rumene do temno rjave. Propolis vsebuje: smole in balzame (55 %), vosek (30 %), eterična olja (10 %) in cvetni prah (5 %).

Ključne besede: propolis, AŽ – panj, način pridobivanja propolisa

HOW TO COLLECT PROPOLIS FROM THE AŽ HIVE

Abstract

Propolis is a bee product, to which special attention was given since the ancient times and this has remained unchanged even today. The word propolis is of Greek origin and means »in front of the city« or »the defence of the city«. Bees use it to coat their beehive or to fill internal fissures and cracks as well as for the repairation of combs. Propolis consists of different vegetables resins to which bees add secretions of their salivary glands and wax, so that it becomes more sticky. Propolis is sticky at high temperatures and brittle at lower, it crumbles when it's fractured. The colour of propolis varies from green-yellow to dark brown. Propolis consists of resins and balsams (55%), wax (30%), essential oils (10%) and pollen (5%).

Key words: propolis, AŽ – hive, way of collecting propolis

---

¹ Svetovalec JSSČ za zagotavljanje varne hrane, tomaz.samec@czs.si

UVOD

V današnjem času je vedno bolj poudarjeno uživanje lokalno pridelane hrane. Tako moramo tudi čebelarji delati odgovorno in našim strankam ponuditi kakovostne in varne čebelje pridelke. Tako moramo pri procesih pridelave propolisa biti zelo pozorni, saj je eden od čebeljih pridelkov, ki močneje absorbira snovi iz okolice. Ta pridelek iz okolice intenzivno absorbira vse, kar je dobrega in tudi slabega. Čebelar mora biti pozoren kdaj in na kakšen način ga bo pridobil. Čebelarji ga povečini še vedno pridobivamo tako, da ga s topim nožem postrgamo z lesenih delov panja. Za načrtno pridobivanje propolis moramo v panje vstaviti namenske pripomočke za pridobivanje propolisa. Samo skladiščenje propolisa kasneje ni zahtevno, ali ga shranimo v temnih zaprtih posodah ali pa ga skladiščimo v hladilnih napravah.

MATERIAL IN METODE

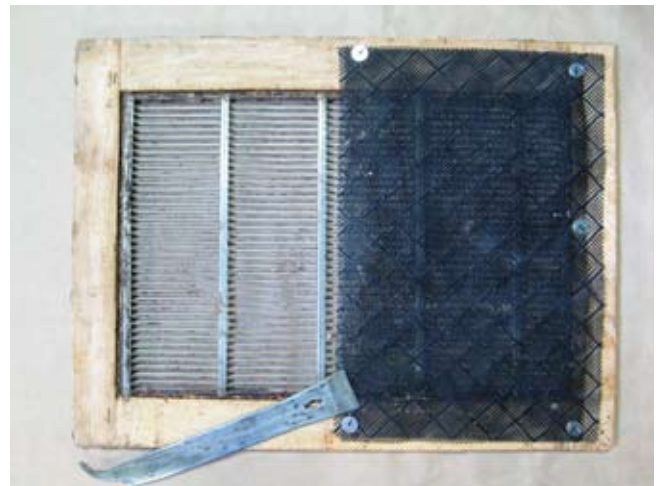
Pri samem pridobivanju propolisa moramo dobro poznati njegove lastnosti, če želimo biti uspešni. Pozorni moramo biti tudi na lastnosti čebelje družine in njihov nagon po iskanju in nabiranju surovin za propolis. Osnovno surovino nabirajo starejše posamezne čebele v družini. Nabiralni nagon po nabiranju je odvisen tudi od potreb v čebelji družini kot tudi od moči čebelje družine. Torej močnejša je čebelja družina, toliko večje so njene potrebe po propolisu, zato je intenzivnejše tudi iskanje surovin za propolis. In nasprotno: kolikor šibkejša je čebelja družina, toliko manjše so tudi količine pridobljenega propolisa. Za to je pomembno, da imamo v času pridobivanja namenskega propolisa močne čebelje družine. Vsak tip panja ima svoje dobre in slabe lastnosti. Za pridobivanje propolisa je tako primeren vsak tip panja, ki omogoča vstavljanje namenskih pripomočkov nad plodiščem oziroma tik ob gnezdu. Torej na mesta kamor čebele najraje odlagajo propolis. Až panj mora imeti tako vsaj toliko prostora, da lahko vstavljamo in menjujemo namenske mreže in tkanine. Namenska mreža za pridobivanje propolisa je primerna tista, ki ima velikost rež do 3 mm. Potrebno je biti tudi pozoren pri nabavi teh mrež, da niso izdelane iz odpadne plastike, ampak do so izdelane iz plastike primerne za živila. Pri uporabi tkanin pa smo pozorni, da je tkanina nebeljena (laneno platno, ...). V brez pašnem obdobju oziroma v času krmljenja čebelje družine naredimo skozi namensko mrežo in tkanino malo odprtino, da imajo čebele dostop do krmilnika.

V Až panjih čebele rade kopičijo svoje zaloge propolisa zadaj na mrežici vratc v plodišču. Tak propolis ni primeren in ga ne uvrščamo v dobro čebelarstvo prakso. Večina teh mrežic je iz pocinkane žice, zato te mrežice nadomestimo z namensko mrežo za pridobivanje propolisa in tkanino.

REZULTATI Z RAZPRAVO

1. Vstavljanje namenskih pripomočkov za pridobivanje propolisa na matično rešetko.

Matično rešetko iz panja odstranimo. Da matično rešetko lažje odstranimo iz panja predhodno odstranimo vse sate, ki jih imamo v medišču. Iz matične rešetke odstranimo vse voščene prizidke. Nato matično rešetko obrnemo za 180°, položimo tkanino in namensko mrežo na sprednji del matične rešetke. Velikost namenske mreže in tkanine si predhodno prikrojimo glede na velikost našega Až panja oziroma na polovično velikost matične rešetke v Až panju. Tkanino in namensko mrežo pritrdimo na matično rešetko z risalnimi žeblički ali sponkami, pri tem uporabimo ročni spenjač. Nato matično rešetko ponovno obrnemo za 180° in jo vstavimo nazaj v panj. Prav tako vstavimo nazaj v panj sate, ki smo jih odstranili iz medišča.

Slika 1: Vstavljanje namenskih pripomočkov za pridobivanje propolisa na matično rešetko.

2. Vstavljanje namenskih pripomočkov za pridobivanje propolisa na okvirju.

Pripravimo si okvir, ki ga bomo vstavili v prostor med razstojšči v plodišču. Sama velikost okvirja je odvisna od velikosti našega Až panja. Velikost namenske mreže in tkanine si predhodno prikrojimo glede na velikost našega okvirja. Tkanino in namensko mrežo pritrdimo na okvir z risalnimi žeblički ali sponkami, pri tem uporabimo ročni spenjač. Nato iz panja odstranimo sate, ki jih imamo v plodišču. Okvir na katerem sta pritrjena tkanina in namenska mreža z vijakom pritrdimo na notranjo steno med razstojšči v panju. Po pritrditvi okvirja na notranjo steno panja vstavimo nazaj sate, ki smo jih odstranili iz plodišča.

Slika 2: Vstavljanje namenskih pripomočkov za pridobivanje propolisa na okvirju.

3. Vstavljanje namenskih pripomočkov za pridobivanje propolisa na okenca vratc v plodišču.

Vratca iz plodišča v panju odstranimo. Iz vratc odstranimo vse voščene prizidke. Nato med razstojišči vratc položimo tkanino in namensko mrežo. Velikost namenske mreže in tkanine si predhodno prikrojimo glede na velikosti vratc v AŽ panju. Tkanino in namensko mrežo pritrdimo na vratca z risalnimi žeblički ali sponkami, pri tem uporabimo ročni spenjač. Nato vratca vstavimo nazaj v panj.

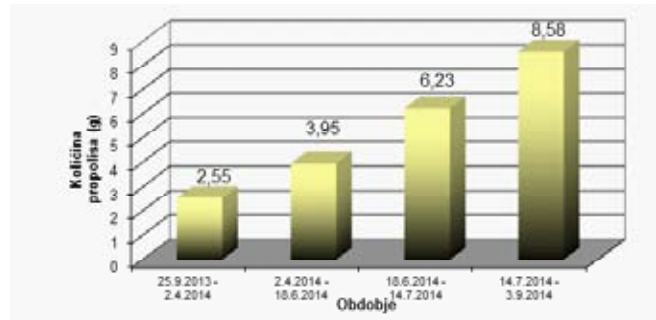

Slika 3: Vstavljanje namenskih pripomočkov za pridobivanje propolisa na okenca vratc v plodišču.

ZAKLJUČKI

Pri namenskem pridobivanju propolisa uporabljamo minimalno dva ali pa tri komplete namenskih mrež in tkano skozi leto. Še posebej se pripravimo na namensko pridobivanje propolisa v obdobju kostonjeve paše in kasneje ko

nastopi brez pašno obdobje. Iz grafa 1, ki prikazuje povprečne količine načrtno pridobljenega propolisa na čebeljo družino v AŽ panju, lahko razberemo, da je vnema čebel po iskanju osnovni surovin za propolis v drugi polovici leta. Povprečno je bilo v enem letu na namenskih mrežicah vstavljenih v AŽ- panjih pridobljenega 21,31 g propolisa.

Graf 1: Povprečne količine načrtno pridobljenega propolisa na namenskih mrežicah v AŽ panju po posameznih obdobjih.

Namensko mrežo in tkanino menjamo skozi leto, ko so ti pripomočki dobro obloženi s propolisom. Takoj ob odvzemu zavijemo namenske pripomočke v živilsko folijo ter jih skladiščimo v temnem prostoru ali pa v hladilnih napravah. Pred obdelavo namenske pripomočke vstavimo v zamrzovalnik (-18 0C) za 1 do 2 dni in nato posamezen komplet odvezamo iz zamrzovalnika ter takoj postrgamo propolis.

Priporočilo čebelarjem je, da za namensko pridobivanje propolisa uporabljajo namenske mreže in tkanino, ki se vstavijo v AŽ panj nad gnezdom oz. tik ob gnezdu kamor čebelja družina najraje odlaga propolis za svoje potrebe.

Slika 4: Namensko pridobljen propolis.

Pridobivanje namenskega propolisa

Propolis človeštvo uporablja že tisoče let. Njegov pomen pridobiva predvsem v zadnjih desetletjih na osnovi raziskav vse bolj. Pri tem pa je zelo pomembno, da se čim več čebelarjev odloči za pravilno tehnologijo pridobivanja propolisa tudi v AŽ panju, ki je v Sloveniji najbolj zastopan. Ne glede na tip panja je mogoče tudi namensko pridobivati propolis v AŽ panju, če imajo čebelarji to znanje in tudi izkušnje pri pridobivanju tega čebeljega pridelka.

LITERATURA

---

1. Jedlovčnik, N., Pušnik, V. (2007): Propolis: dodatek k hrani, za dobro zdravje in prijetno počutje: domača lekarna iz čebeljega panja. Maribor: Zveza čebelarških društev Maribor, 50 str.
2. Jedlovčnik, N., Pušnik, V., Kurinčič-Tomšič, M., Grošelj, F. (2009): Propolis. Brdo pri Lukovici: Čebelarška zveza Slovenije, Javna svetovalna služba v čebelarstvu, 95 str.
3. Kandolf Borovšak, A., Lilek, L., Samec, T., Noč, B. Kozmus, P. 2015. Poročilo o ugotavljanju vpliva ostankov zdravil ter drugih škodljivih snovi na čebelje pridelke, na zdravje in preživetje čebeljih družin za leto 2015, v skladu z uredbo o izvajanju programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2014-2016. Čebelarška zveza Slovenije.
4. Samec, T. (2015): Testiranje različnih načinov načrtnega pridobivanja propolisa v letu 2014. Slovenski čebelar, št. 7-8, julij 2015, str. 242